

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247347

การพัฒนารูปแบบและคุณภาพ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

Design and Quality Improvement of Clothing Product from Indigo Cotton Fabric

ผศ.อุษา ตั้งธรรม
นางพจนา บุ่มหิณฑ์
ผศ.สุรีย์ สุทธิสังข์
นางวิภาดา กระจำงโพธิ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินแผ่นดินประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

๖๐๐๒๕๒๒๗๔

๒๔๗๓๔๗

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าใยธรรมชาติ

อุษา ตั้งธรรม

พจนา นุ่มหั่นต์

สุรีย์ สุทธิสังข์

วิภาดา กระจ่างโพธิ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินแผ่นดินประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔
คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

**Design and Quality Improvement of Clothing Product
from Indigo Cotton Fabric**

Usa	Thangtham
Pojana	Numahun
Suree	Sutisung
Wipada	Krajangpo

**This Report is Funded by Rajamangala University of Technology Phra Nakhon,
Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design
Year 2011**

ชื่อเรื่อง : การพัฒนารูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม

ผู้วิจัย : ผศ. อุษา ตั้งธรรม พงนา นุ่มหั่นต์ ผศ. สุรีย์ สุทธิสังข์ วิชาดา กระจำงโพธิ์

สาขาวิชาเทคโนโลยีเสื้อผ้า คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

พ.ศ. : ๒๕๕๔

บทคัดย่อ

247347

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าย้อมครามในบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม เปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ แบบประเมินความคิดเห็น แบบประเมินผลงาน แบบประเมินการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้สนใจ ๑๐๐ คน และกลุ่มผู้เข้าอบรมบ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร จำนวน ๒๐ คน สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

พื้นที่ที่ศึกษา ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าบ้านปิ่น อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ มีการผลิตผ้าย้อมครามเป็นผ้าผืนและผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ เช่น เสื้อผ้า ผ้าชิ้น ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ แต่ยังคงต้องการรูปแบบที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น ส่วนกลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีการผลิตผ้าย้อมครามในรูปแบบผ้าผืนอย่างเดียว ไม่มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น นอกจากผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ทางกลุ่มจึงต้องการช่องทางการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมครามในรูปแบบต่าง ๆ การออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อสตรีจากกลุ่มทอผ้า ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๕ รูปแบบ รวม ๑๐ รูปแบบ ประเมินผลความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม พบว่า เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๘ มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งด้านโดยภาพรวมการตกแต่ง รูปแบบ ลวดลาย มีค่าเฉลี่ยรวม ๔.๖๕

การเปรียบเทียบ รูปแบบ วัสดุ กระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์สิ่งทอจากผ้าย้อมคราม พบว่ากลุ่มทอผ้าบ้านปิ่น อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ ทอผ้าย้อมครามเพื่อทำเป็นผ้าชิ้น มีการใช้เทคนิคการทอจก และใช้ด้ายสีต่าง ๆ ทำเป็นลวดลายมีความสวยงาม และจำหน่ายได้ราคาสูง อีกส่วนหนึ่ง นำไปทำเป็นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ กระเป๋า ดัดเย็บเสื้อผ้า วัสดุและกระบวนการผลิตมีการปลูกต้นคราม ทำน้ำครามและย้อมเอง กลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร รูปแบบแตกต่างจากกลุ่มแรก ส่วนใหญ่ทอผ้าย้อมคราม เพื่อทำเป็นผ้าผืน

247347

จะนำไปทำผ้าชิ้น หรือตัดเย็บทำเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้ ใช้เทคนิคการทำลวดลายบนผ้าด้วยวิธีการมัดย้อม ใช้สีเดียว วัสดุและกระบวนการผลิต เช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่ทางกลุ่มจะมีการปฏิบัติทุกวัน เกี่ยวกับการทำผ้าย้อมคราม

การประเมินการถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มผู้รับการอบรมเป็นกลุ่มทอผ้าบ้านถ้ำเต่า อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีความต้องการรับความรู้เพื่อเป็นช่องทางการสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม ผลการประเมินพบว่า ผู้รับการอบรม เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า ๔๐ ปี อาชีพทอผ้า การศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ก่อนการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม อยู่ในระดับน้อยมาก การตัดเย็บและตกแต่งอยู่ในระดับน้อย หลังการอบรม มีความรู้ทั้ง ๓ ด้านเพิ่มขึ้น รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในระดับมาก ผู้เข้าอบรมต้องการฝึกอบรมครั้งต่อไปอยู่ในระดับมากที่สุด

Title : Design and Quality Improvement of clothing Product from Indigo Cotton Fabric.

Researchers : Ms. Usa Thangtham, Mrs.Pojana Numahan, Ms. Suree Sutisung and
Mrs. Wipada Krajangpo
Garment Technology Faculty of industry Textile and Fashion Design RMUTP.

Year : 2011

ABSTRACT

247347

The purposes of this research were to study the pattern and the basic need of indigo woven groups in study areas and to design, develop the textile products from indigo fabrics, to compare the pattern of materials, production process, textile products, and transferred cloth product technology from them. The instruments used were interview, comment evaluation, an evaluation, and training evaluation. The sample groups were 100 interested persons and 20 trainees from Ban Tam Toa Tumbon Samakipattana of Arkat-amnuay District in Sakonnakorn. The Statistics used were percent, mean, and standard deviation.

The results revealed that the two study areas were Ban Bin weavers group of Long district in Phrae and Ban Tam Toa of Arkat-amnuay district in Sakonnakorn. The former groups produced indigo fabrics and varieties products such as garments, sarongs, scarves, and shawls but the patterns were more modern. The later groups produced only indigo fabrics that were not processing into other products except the shawls and the scarves. They wanted to produce the varieties products from indigo fabrics. The design and the development of textile product patterns from them, which were leaded to produce the garments from two groups of five patterns. The comment evaluations were the ninth patterns were the most suitable garments include the decoration; pattern and design were an average of 4.65.

The comparison, patterns, materials, and textile product process from indigo fabrics found that the former groups produced the fabrics for sarong. They used Chok weaved techniques and varieties colored threads for design which were beautiful and high cost. Another made scarves, shawls, bags, garments, materials and indigo plant products, indigo water and dye. The patterns of the later groups were different from the former groups which most of them were produced into sarong or sewn to the other products. They were used tied dye processes that were the same color, materials, and processes as the former groups and they work every day.

The assessment of transferred technology, the trainees were the later groups that needed to make money. The results indicated that the female trainees were elder 40 years who were weavers, elementary education, and their income less than 5,000 baht. Before training, they had known indigo fabric design in very low level. The sewing and the design were low level. After training, they had known more three parts and can apply their knowledge to high level. The most of trainees require to next training time.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ ประสบความสำเร็จเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่อนุเคราะห์ให้ใช้งบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูวพัทธ์ เอกตาแสง คณบดีคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น ที่ให้การสนับสนุน การดำเนินงานตลอดโครงการ ขอขอบคุณ นางประนอม ทาแปง ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านป็น ตำบลหัวทุ่ง อำเภอทอง จังหวัดแพร่ และนางสมคิด พรหมจักร ผู้ใหญ่บ้านและประธานกลุ่มทอผ้า บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมทั้งผู้มีส่วนร่วมในผลสำเร็จของโครงการวิจัยนี้ สุดท้ายขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความสำเร็จของผลงานวิจัยและเอกสารฉบับนี้

อุษา ตั้งธรรมและคณะ

กันยายน ๒๕๕๔

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
นิยามศัพท์	๓
กรอบการวิจัย	๓
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
พื้นที่ที่ศึกษา	๔
ประวัติพื้นที่ที่ศึกษา	๖
ผ้าย้อมคราม	๘
ผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมคราม	๒๔
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	๒๕
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๒๕
การดำเนินงานตามแผนและการเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๕
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๖
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	
บริบทของพื้นที่ที่ศึกษากลุ่มทอผ้าย้อมคราม	๓๘
การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมครามและผลการประเมิน	๔๐
การเปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมคราม	๕๐
การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นการฝึกอบรมให้กับกลุ่มทอผ้า	๕๑
ผลประเมิน	๕๕
บทที่ ๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	๕๖
ข้อเสนอแนะ	๕๕
บรรณานุกรม	๖๐
ภาคผนวก ก.	
แบบประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าต้นแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	๖๓
แบบประเมินผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำหรับกลุ่มผู้สนใจ	๖๘
แบบสอบถามความต้องการเข้าอบรม	๗๒
แบบประเมินผลงานสำเร็จในการปฏิบัติ	๗๔
แบบประเมินกระบวนการฝึกอบรมสำหรับผู้เข้าอบรม	๗๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ข.	
ภาพร่างรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าใยธรรมชาติ	๗๕
กิจกรรมการสำรวจข้อมูล สัมภาษณ์ บริบทพื้นที่ที่ศึกษา	๘๐
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี	๘๒
ภาคผนวก ค.	
คณะผู้วิจัย	๘๔

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ แผนที่อำเภอทอง จังหวัดแพร่	๕
๒.๒ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร	๖
๒.๓ การผลิตเส้นฝ้าย	๘
๒.๔ การหมักครามในโอ่ง	๑๐
๒.๕ การผลิตฝ้ายย้อมคราม	๑๑
๒.๖ อุปกรณ์การเตรียมเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง	๑๓
๒.๗ ส่วนประกอบของกี่ทอผ้า	๑๔
๒.๘ อุปกรณ์ที่ทำให้เกิดลวดลาย	๑๕
๒.๙ การผลิตฝ้ายย้อมคราม	๒๒
๒.๑๐ ขั้นตอนการทำผ้ามัดหมี่	๒๓
๒.๑๑ ผลิตภัณฑ์ฝ้ายย้อมคราม	๒๔
๓.๑ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๑	๓๐
๓.๒ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๒	๓๑
๓.๓ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๓	๓๑
๓.๔ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๔	๓๒
๓.๕ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๕	๓๒
๓.๖ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๖	๓๓
๓.๗ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๗	๓๓
๓.๘ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๘	๓๔
๓.๙ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๙	๓๔
๓.๑๐ เสื้อสตรีรูปแบบที่ ๑๐	๓๕

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าต้นแบบจากผ้าย้อมครามของบ้านปิ่น ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่ ๕ รูปแบบและผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าต้นแบบจากผ้าย้อมครามของบ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ๕ รูปแบบ	๔๑
๔.๒ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามเพศ	๔๓
๔.๓ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอายุ	๔๓
๔.๔ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามอาชีพ	๔๔
๔.๕ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ประเมินจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๔๔
๔.๖ แสดงคำร้อยละของกลุ่มประเมินจำแนกตามระดับการศึกษา	๔๕
๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านรูปแบบ ลวดลาย การตกแต่ง และโดยภาพรวมจากผ้าย้อมคราม กลุ่มบ้านปิ่น ตำบลหัวทุ่ง อำเภอคลอง จังหวัดแพร่	๔๖
๔.๘ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้สนใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรี จากผ้าย้อมครามในพื้นที่ที่บ้านถ้ำเต่า ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร	๔๘
๔.๙ เปรียบเทียบรูปแบบวัสดุ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าย้อมครามจาก ๒ พื้นที่ที่ศึกษา	๕๐
๔.๑๐ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้เข้าอบรมจำแนกตามเพศ	๕๑
๔.๑๑ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอายุ	๕๑
๔.๑๒ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามอาชีพ	๕๒
๔.๑๓ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	๕๒
๔.๑๔ แสดงคำร้อยละของกลุ่มผู้ฝึกอบรมจำแนกตามระดับการศึกษา	๕๒
๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มผู้รับการอบรมที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนา รูปแบบและคุณภาพผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม	๕๓
๔.๑๖ แสดงจำนวนข้อมูลของข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรม การออกแบบและพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม	๕๔
๔.๑๗ แสดงคะแนนเฉลี่ยของผลงานสำเร็จในการปฏิบัติการตัดเย็บเสื้อผ้าจากผ้าย้อมคราม	๕๕